

НЕИЗВЕСТНИ ДОКУМЕНТИ ЗА АНГЛО-АМЕРИКАНСКИТЕ БОМБАРДИРОВКИ НА БЪЛГАРИЯ В ПЕРИОДА 1943-1944 ГОДИНА

Николай Георгиев Котев (България)
Аврора Георгиева Котева (Нидерландия)
Ян Вилем (Нидерландия)

Една от малкоизследваните теми в най-новата българска история остава тази за англо-американските бомбардировки на България в периода на 1943-1944 г. В България, темата за стратегическата въздушна офанзива на западните съюзници от антихитлеристката коалиция са били предмет на изследване преди всичко от определена категория военни специалисти, които са всъщност и непосредствени очевидци на събитията – такива като Коста Скутунов, Ганчо Старибратов, Николай Сладкаров, Стоян Стоянов и др.¹ В края на XX и началото на XXI век се появиха и редица други научни изследвания по този проблем, като една част от тях са изследвания и на самите автори на тази документална публикация.²

Представените по-надолу документи или извадки от тях са напълно достатъчни за да разкрият чертите на онази нередостна картина в военно-политическия живот на Царството, която се очертава с началото на пълномащабната англо-американска въздушна стратегическа офанзива. Последната имала за цел да принуди българските правителствени кабинети да напуснат пагубния за тях съюз с нацистка Германия и в най-добрия случай, българските въоръжени сили да преминат към активни бойни действия на Балканския полуостров, срещу хитлеро-фашистките армейски съединения. Тази линия на по-

ведение на командването на англо-американската стратегическа авиация оставала неизменна спрямо политиката на различните правителства и, като че ли намира своят най-висок практически връх след края на Втората световна война, във войните в Азия – тази срещу Северна Корея (1950-1953 г.) и тази срещу Северен Виетнам (1966-1972 г.).³

Документите, които са изключително интересни от историческа гледна точка, дават точни данни за извършените бомбардировки върху различни цели и обекти, извършвани по програмата “Point-blank”*. В тях могат да бъдат открити редица цифри за загубите които са понесени не само във военна техника, жива сила и т.н.ататък, нещо повече – те са още и свидетелство за онзи червен англо-американски индикатор, който маркирал тежкото положение, в което е изпаднало Царството в периода септември 1943 г. – март 1944 г., т.е., периодът в който се бомбардирали българските градове. Тук е уместно да се подчертае, че голяма част от бомбардировките са съпроводени с разпръскването на различни позиви, в които на често пъти се използвал съюзническият аналог на разработеният от германците “метод на изпреварващите събития”.⁴ Един от тях е изложен и в експозицията на Националния исторически музей.

Всички документи в дадената статия са оригинали, имат нужната археографска

обработка и са съпроводени с библиографичен апарат. От авторите са издирени биографиите на почти всички участници, чиито имена са посочени в документите. На места текстът е осъвременен, като документите са подредени в хронологичен порядък. Всички документи се публикуват за първи път.

БЕЛЕЖКИ:

- ¹ Скутунов, К. “България във война с Англия и САЩ през 1941-1944 г.” Ръкопис във Военноисторическа библиотека, С., 1953; Старибратов, Г. “Българската авиация през Втората световна война 1939-9.IX.1944 г. – в: “Известия на Института за военна история и Военноисторическото научно дружество”, С., 1985, т.39; Сладкаров, Н. “Противовъздушната артилерия от състава на ПВО на позиции край София. Поуки и препоръки.” – в: “Въздушен преглед”, С., 1945, кн.7-8; Сладкаров, Н. “Българската зенитна артилерия от 1936 до 1945 г.” – в: “Известия на Института за военна история и Военноисторическото научно дружество”, С., 1976, том 22; Стоянов, Ст. “Ние бранихме тебе, София”, С., 1986; Стоянов, Ст. “Как се отчитаха и присвояваха победите на летищата по време на Втората световна война” – в: “Въздушна отбрана”, С., 1957, кн.1; Батанов, Р., “Бомбардировките на летище Карлово и поуките от тях” – в: “Въздушен преглед”, С., 1945, № 9-10; Караиванов, Д., “Взаимоделие между бомбардировачи и изтребители при далечни въздушни нападения по опита от настоящата война” – в: “Въздушен преглед”, С., 1946, № 3-4. Младенов, П. “Противовъздушната отбрана на столицата ни” – в: “Армейски преглед”, С., 1946, кн.5-6.
- ² Котев, Н. Минчев, Д. “Някои военно-политически аспекти на англо-американските бомбардировки над България (октомври 1943 – януари 1944 г.) – в: “**Военноисторически сборник**”, С., 1982, № 6; Котев, Н. “Някои неизяснени моменти около англо-американската бомбардировъчна офанзива срещу България (1943-1944 г.) – в: “**Известия на Института за военна история и Военноисторическото научно дружество**”, С., 1989, том 48; Kotev, N. “The

Allied bombing of Bulgaria during the World War II”, – в: “**ACTA. International Congress for the 50 years from the 1940-1941 Eropce and the Battle of Crete**”, Greece, 1991; Делчев, Ив. “Живот на косъм” – в: “**Криле**”, С., 1984, кн.4; Янев, К. И Е.Янев. “Операция “Пойнт-бленк”: Цел България” – “Криле”, С., 1983, №№ 8 -12. Генов, Ив. “Въздушнопредупредителната служба в България от създаването и до края на 1944 г.” – в: “**Известия на Института за военна история и Военноисторическото научно дружество**”, С., том 42. Руменин, Р. “Летящи крепости над България”, С., 1990; Руменин, Р. “Военнослужещи от антихитлеристката коалиция, загинали или пленени на българска територия (1943-1944 г.)” – в: “**Известия на Националния център за военна история и Военноисторическото научно дружество**”, С., 1992, том 54 и др.

³ Рогоза, С.Л., Н.Б.Ачкасов. “Засекреченные войны 1950-2000 гг.”, Москва-Санкт Петербург, 2004, с.32-72, 212-279.

* Известна като “Point-blank”, програмата определя обектите и целите за бомбардирането на европейската територия и класифицирането им по значение. В приетата директива за англо-американската стратегическа бомбардировъчна авиация се дават 76 обекта, които се класифицират по последователност на масирано бомбено въздействие върху тях в шест групи: корабостроителници и бази на подводния флот, авиационната промишленост, заводите за производство на сачмени лагери, фабриките за синтетичен каучук, предприятията за течено гориво и военен транспорт. Специално за Балканския полуостров, директивата акцентира върху факта, че се явяват важен резерв за получаването на стратегически суровини. Тя е приета окончателно от Обединения англо-американски комитет на началниците на щабовете през май 1943 г. Виж: Verrier, A. “The Bomber Offensive”, London, 1968, p.330-338; Отлични примери за използването на тази програма виж в: Брагадин, М.А. “Битва за Средиземно море. Взгляд побежденных”, М., 2001 и др.

⁴ Волковский, Н.Л. “История информационных войн”, Санкт-Петербург, 2003, часть 2, с.235-236.

Документ № 1

**ПОВЕРИТЕЛНО СЛУЖЕБНО
ПИСМО № 249 НА БЪЛГАРСКИЯ
ВОЕНЕН АТАШЕ В ТУРЦИЯ ПОД-
ПОЛКОВНИК ДИМИТЪР ЖЕЛЯЗ-
КОВ¹ ДО НАЧАЛНИК-ЩАБА НА
ВОЙСКАТА ГЕНЕРАЛ-ЛЕЙТЕНАНТ
КОНСТАНТИН ЛУКАШ² И ДО НА-
ЧАЛНИКА НА РО-ЩВ ПОЛКОВНИК
СТЕФАН НЕДЕВ³, ОТНОСНО СЪД-
БАТА НА ПРИЗЕМИЛИТЕ СЕ НА
ТУРСКА ТЕРИТОРИЯ, АВИАТОРИ.**

Цариград, 30 април 1943 г.

№ 249/30.IV.1943 г. Поверително.
Цариград София – началник щаба
на войската (РО)

Донасям, че между воюващите стра-
ни и Турция е постигната спогодба, според
която всички летци на воюващите страни,
които от започването на войната до края
на м[есец] март т[ази] г[одина] са били за-
ставени принудително да слязат на турска
територия и поставени под наблюдение
на турските власти – се освобождават. На
29.IV т[ази] г[одина] на път за страните
си, са напуснали гр.Анкара – английски,
американски и руски летци – в най-скоро
време се очаквало заминаването на летци-
те от другия воюващ лагер.

Горното донасям за сведение.

(п) [Димитър] Желязков –
подполковник

**ЦВА, ф.23, оп.1, а.е.915, л.746. Ориги-
нал, машинопис.**

Документ № 2

**ПОВЕРИТЕЛНО СЛУЖЕБНО
ПИСМО № 533 НА БЪЛГАРСКИЯ
ВОЕНЕН АТАШЕ В ТУРЦИЯ ПОЛ-
КОВНИК ДИМИТЪР ЖЕЛЯЗКОВ
ДО НАЧАЛНИКА НА РО-ЩВ И ДО
НАЧАЛНИК-ЩАБА НА ВЪЗДУШ-
НИТЕ ВОЙСКИ, ОТНОСНО ПРИЗЕ-
МЯВАНЕТО НА 11 АМЕРИКАНСКИ
БОМБАРДИРОВАЧА* НА ТУРСКА
ТЕРИТОРИЯ.**

Цариград, 5 август 1943 г.

№ 533 Поверително
5.VIII.1943 г. София – началник Щаба
на войската
Цариград, 3.VIII.1943 г. (РО) Копие
– НЩ на
Въздушните войски

Донасям, че 11 самолета – бомбарди-
ровачи от американските въздушни вой-
ски, които на 1.VIII. т[ази] г[одина] бом-
бардираха петролния басейн в района на
гр.Плоец (Румъния) по различни причини
(повреди, заблуждения на пътя, ранявания
и прочие) са били принудени да слязат на
турска територия и то: 3 – при Чорлу, 4 –
при гр.Смирна, 1 – при гр.Фетхие, 2 – при
гр.Балъккесир и 1 – при гр.Акхисар.

Екипажите на тези самолети (около
77 души) са били обезоръжени и интер-
нирани в гр.Адана; имало няколко души
ранени и един убит от екипажа на самолета,
който е кацнал при гр.Фетхие.

Преобладава убеждението, че споменатите по-горе американските въздушни войски са излетели от Египет или от остров Кипър.

Горното донасям за сведение

(п) Димитър Желязков
Подполковник

**ЦВА, ф.23, оп.1, а.е.915, л.306. Ориги-
нал, машинопис.**

* Всъщност това е само част атакувалите бомбардировачи, Плоещките рафинерии на 1 август 1943 г., от съединение състоящо се от 177 тежки бомбардировача Б-24 “Либерейтър”. Бомбардировката на Плоещките рафинерии е осъществена по планираната от американското командване операция “Tidelwave” (“Приливна вълна”), като в нападението участвуват пет бомбардировъчни групи от състава на американските ВВС, които не са използвали изстребително прикритие. Това са 44-а, 93-а, 98-а, 376-а и 389-а групи. Виж: **Jackson, E.** “Storm from the skies. The Strategic bombing offensive 1943-1945”, London, 1974, p.68.

Документ № 3

ИЗ РАЗУЗНАВАТЕЛНО ИЗВЕСТИЕ № 8 НА МВ-ЩВ, ЗА МИНИРАНЕТО ОТ АНГЛО-АМЕРИКАНСКАТА АВИ- АЦИЯ НА РЕКА ДУНАВ.

София, 17 септември 1943 г.

[...]

На 20 август 1943 г. във водите на р.Дунав, между Русе и Свищов бе открито неприятелско минно заграждение с магнитни мини. По сведения, мините са били поставени от прелетелия реката на 16 август 1943 г. противников самолет. Магнитните мини бяха възпламенени от германски самолети.

[...]

(п) [Стефан] Недев
ПОЛКОВНИК – Началник на Разуз-
навателно отделение

ЦВА, ф.23, оп.2, а.е.465, л.114, л.114.
Оригинал, машинопис.

Документ № 4

ИЗ РАЗУЗНАВАТЕЛНО ИЗВЕСТИЕ № 9 НА МВ-ЩВ, ЗА ПРЕЛИТАНИ- ЯТА НА САМОЛЕТИ ОТ АНГЛО- АМЕРИКАНСКАТА АВИАЦИЯ НАД ТЕРИТОРИЯТА НА БЪЛГАРИЯ.

София, 14 октомври 1943 г.

[...]

3. Прелитанията на чужди самолети над наша територия продължават да се увеличават. На картограмата – приложение № 3** са изобразени графично прелитанията на противниковите самолети. Като главни посоки на противниковите самолетни идвания се очертават:

а) Охрид – Брод – Радушa – Кача-
ник – Прищина – Кралево

б) Охрид – Брод – Скопие – Враня –
Пирот – Белоградчик – Видин.

в) Долината на р[ека] Вардар –
Щип – Злетово – Гю[е]шево – Сурдули-
ца – Лесковац.

г) Долината на р[ека] Струма – Анги-
ста – Левуново – Симитли – Земен-Цари-
брод – Пирот – Белоградчик – Видин.

Идващите самолети кръстосват непре-
къснато и почти изключително района: При-
щина, Митровица, Нови пазар – Карлово-
Кюприя-Болевац-Видин-Лом-Белоградчик-
Пирот-Цариброд-Босилеград-Враня.

От картограмата [-] приложение №
4* се вижда, че англо-американските са-
молетни летения проявяват изключителен
интерес главно над центровете: Митро-
вица, Рашка, Кюприя, Куршумлия, Ниш,
Зайчар, Брегово, Лебане, Лесковац, Трън,
Брезник и София, над които са правили
най-много кръстосвания.

[...]

(п) [Стефан] Недев
ПОЛКОВНИК – Началник на Разуз-
навателно отделение

ЦВА, ф.23, оп.1, а.е.465, л.124. Ориги-
нал, машинопис.

*Тук не се прилага.

Документ № 5
ИЗ РАЗУЗНАВАТЕЛНО ИЗВЕСТИЕ
№ 10 НА МВ-ЩВ, ЗА ИЗВЪРШЕНА-
ТА ОТ АНГЛО-АМЕРИКАНСКАТА
АВИАЦИЯ БОМБАРДИРОВКА НА
ГРАДОВЕТЕ ВЕЛЕС И НИШ.

София, 17 ноември 1943 г.

[...]

V. Въздушни нападения:

През времето от 15 октомври до 15 ноември 1943 г., англоамериканските въздушни сили извършиха четири значителни нападения над градовете Скопие, Велес, Ниш и София. В общи черти нападенията бяха проведени както следва:

1. Въздушно нападение над гр.Скопие:

а) Обстановка: гр.Скопие и неговият [х]интерланд съставляват важен оперативен обект за въздушни нападения на противника. В дните на нападението – 18 и 21 октомври [1943 г.] въздушната обстановка бе изключително благоприятна за нападенията: топло време, пълна видимост и никакъв вятър.

в) Нападение и отбрана: нападенията на англоамериканските въздушни сили бяха извършени на три етапа:

ПЪРВИ ЕТАП:

На 18 октомври тази година в 12.10 часа се подава сигналът за въздушна тревога. В 12.15 часа се явява един американски бомбардировъчен орляк в състав от три ята с около 24 леки бомбардировачи тип “Уелингтън”, които насят среден бомбен товар 1500 кг. Орлякът се задава над ЖП линията откъм Велес, охраняван в тил от едно ято изстребители тип “Лайтнинг” – с две тела, мощно бордно въоръжение и натоварени с по една бризантна бомба от 125 кг. Така съставена, противниковата въздушна формация напада гара Скопие в строй – показан на схемата – приложение № 5**. Бомбардировачите хвърлят около 150 бомби върху разположението на гара-

та от около 1500 метра височина. В същото време ятото изстребители пикира над гарата под ъгъл 70° с явно намерение да бомбардират ЖП съоръжения. Две от крилата обаче, пускат бомбите си в квартала около гарата. Попаденията са показани – приложение № 6**. От нея се вижда, че само 34 бомби са засегнали непосредствено ЖП линия, т.е. само 25% от попаденията са ударили в целта. Резултати: убити 2 български и един германски войник, 27 граждански лица и ранени 1 български и 2 германски войници и 20 граждански лица. Повредени са 4 локомотива, разрушена 1 мелница и направени необитаеми 40 къщи. П[ротиво]в[ъздушните] артилерийски взводове са изстреляли 578 снаряда, без да постигнат резултат.

ВТОРИ ЕТАП

Същият ден в 16.22 часа отново над гара Скопие 14 американски изстребители “Лайтнинг” и извършват втората бомбардировка както следва: В първият момент се показват от с[еверо]запад 2 самолета, които започват да правят “осморки” над гара Скопие вероятно с цел да разсеят огъня на п[ротиво]в[ъздушната] отбрана. Непосредствено с тях се явяват други 16 самолета, които от строй върволица преминават в кръг над депото, където пускат отново бомби. Отправят се откъм гара Жостово и атакуват фабриката за взривни материали; след което си отлитат над албанска територия. Два от тези самолети обаче се връщат от гара Жостово към гара Скопие и от бръснещ полет атакуват с бордовите си оръжия Централната гара и кварталите около нея, след което завиват отново в с[еверо]з[ападна] посока. В този момент единият от самолетите попада под огъня на тежките картечници на 51-ви пехотен полк и смъртоносно засегнат се сгромолясва в парка на града. **Резултати:** убит 1 български и 2 германски войници, ранени 2 български и 13 германски войници.

Противовъздушните артилерийски взводове са изстреляли 296 снаряда. На фабриката при гара Жостово бе възпламенен един склад с тротил, а около ЖП мост при същата гара бяха намерени 8 неексплоадирани 125 кг бомби. Един неприятелски бомбардировач свален.

ТРЕТИ ЕТАП

В 9.56 часа на 25 октомври тази година едно ято самолети “Лайтнинг” летежки на височина над 2000 м правят завои зад височината “Водно” северно от Скопие и почти едновременно със сигнала “тревога” напада гара Скопие като пикира над депото. Хвърля около 20 бомби и отлита в обратна посока. Поврежда тежко 6 локомотива и ранява един гражданин. Противовъздушните артилерийски взводове изстрелват 448 снаряда без да постигнат видим резултат. Излитат и два наши самолета “Месершмит”, единият от които успява да настигне противниковата група и да свали един от американските самолети на албанската територия.

[...]

1. Въздушно нападение над гр. Велес

На 18 октомври тази година в 16, 15 часа едно американско изстребително ято напада гр. Велес и обстрелва с картечен огън гарата и казармата на 56-и пехотен полк. Резултати: един ранен и двама убити кандидат подофицери.

2. Въздушно нападение над гр. Ниш.

На 20 октомври тази година към 13.10 часа един американски бомбардировъчен орляк, съпровождан от един изстребителен орляк, идвайки от Тирана, прелита по долината на р. Морава в строй показан на схемата, приложение № 7* и атакува района на гр. Ниш както следва:

- Бомбардират казармата на 66-и пехотен полк, в двора на която има 5 бомбови попадения. Самата казарма е значително засегната.
- Бомбардират гара Ниш в района, на която падат 50 бомби;

– Бомбардират ЖП работилница и квартал около нея с 65 попадения.

– Щурмуват летище Ниш с картечен огън, без да хвърлят бомби.

Резултати: Хвърлени са всичко 179 бомби, от които 3 неексплоадирани. Разрушени са 38 масивни и 27 полумасивни здания. Наши загуби: убити 1 офицер и 13 долни чиновци; ранени 22 долни чиновци. Германски загуби: убити 1 офицер и 15 войника; ранени 67 души. Сръбски загуби: убити 215 и тежко ранени 90 и около 300 леко ранени. Локомотиви: 14 тежко повредени и 5 леко повредени. Вагони: изгорели 112, повредени 79. Самолети: опожарени 2 наши и 2 германски.

[...]

Въздушно нападение над гр. София.

На 14 ноември т[ази] г[одина] в 12.30 часа над 130 американски самолети тип “Бостон” и “Лайтнинг” бомбардират квартала: Х[аджи] Димитър, Индустриален, Безжичен телеграф, бул. “Мара Бунева”, Триъгълника, Булина ливада и Бензиновите резервоари. Бомбардировката е произведена между 1000 и 3000 метра. Пуснати са повече от 400 бомби, 31 от които са неексплоадирани. Възможно е да има повече попадения.

Загуби:

Убити са 59, тежко ранени 49 и леко ранени 79. Разрушени сгради 47 и станали необитаеми – 129. Засегнати бяха ЖП линия, електрическият далекопровод София – Курило, градските: електрическата, водопроводната и телефонната мрежи, които се поправиха почти веднага.

17 изстребителя “Месершмит” влязоха в борба с противника и засегнаха някои от самолетите му, без да ги свалят. При завръщането два изстребителя катастрофираха, а един кацна принудително. Софийската противовъздушна артилерия изстреля 1471 тежки и 2128 леки бризантни гранати. Противникови самолети не бяха

свалени. Населението посрещна и понесе бомбардировката със забележимо спокойствие и дисциплина. Не бяха отбелязани никакви признаци на паника.

[...]

(п) [Стефан] Недев

ПОЛКОВНИК – Началник на Разузнавателно отделение

ЦВА, ф.23, оп.2, а.е.462, л.140-141. Оригинал, машинопис.

* Тук не се прилагат.

Документ № 6

ИЗ ЗАПИСКА НА РО-ЩВ, С ПОКАЗАНИЯТА НА СЪЮЗНИЧЕСКИ ПИЛОТ, СВАЛЕН ПО ВРЕМЕ НА БОМБАРДИРОВКАТА НА СОФИЯ ОТ 24 НОЕМВРИ 1943 г.

София, 24 ноември 1943 г.

ПОКАЗАНИЯ НА КАПИТАН ДРАГИША СТАНИСЛАВОВИЧ⁴

На 20 ноември [1944 г.], 376-а американска бомбардировъчна група се изнесла на летище Сан-Пакрацио от летище Тунис – в южна Италия на 30 км ю[го]з[ападно] от Бриндизи. На 21 ноември [1944 г.], групата е получила задача да бомбардира гара София. Задачата е била дадена от командира на групата – американски полковник, когото пленникът познава само на вид, но не и на име. Обектът гара София е бил означен на въздушна снимка с червено мастило. Снимката е била раздадена на всички екипажи. В това нападение над София е трябвало да участвуват всичко 20 бомбардировачи, между които са били и

двата сръбски екипажа. За водач на групата е бил назначен един американски майор, когото пленникът познава само на вид, но не и по име. Сръбските машини са били оставени като крайни машини в групата. Това пленникът си обяснява с обстоятелството, че тези места са най-опасни. Капитан Станиславович е изпълнявал длъжността първи пилот и командир. Задачата – бомбардировка на гара София, при лошо време – гара София или гара Солун.

Към 10 часа на 21.XII. [1943 г.], задачата е отменена, тъй като имало сведения, че времето е лошо.

Същата задача е поставена към 8 часа на 24.XI.[1943 г.]

[...]

Пускането на бомби е трябвало да стане само по водача. Последният е правил премерването и пускал бомби. Останалите екипажи е следвало да пускат бомбите си щом като видят, че водачът прави това.

[...]

Пленникът не познава никакви избухливи предмети като писалки, детски играчки и др. Същият твърди, че американците не употребяват такива. Той е чувал за такива предмети от радиото, но предполага, че това правят само англичаните. Американците са нападали само военни обекти. На всички екипажи, вследствие противовъздушната артилерия и изстребителите, летците ставали нервни и било възможно някои от бомбите да паднат не там, за където били предназначени.

[...]

ЦВА, ф.22, оп.1, а.е.282, л.110-112. Оригинал, машинопис.

Документ № 7
ИЗ РАЗУЗНАВАТЕЛНО ИЗВЕСТИЕ
№ 10 НА МВ-ЩВ, ОТНОСНО ИЗВЪР-
ШЕНОТО НАПАДЕНИЕ НА СОФИЯ
ОТ АНГЛО-АМЕРИКАНСКАТА
АВИАЦИЯ.

София,
не по-рано от 30 ноември 1943 г.

[...]

Въздушно нападение над гр.София.

На 14 ноември т[ази] г[одина] в 12.30 часа над 130 американски самолети тип “Бостон” и “Лайтнинг” бомбардираха кварталите: Х[аджи] Димитър, Индустриален, Безжичен телеграф, бул.”Мара Бунева”, Тригълника, Булина ливада и Бензиновите резервоари. Бомбардировката е произведена между 1000 и 3000 метра. Пуснати са повече от 400 бомби, 31 от които са неексплоадирани. Възможно е да има повече попадения.

Загуби:

Убити са 59, тежко ранени 49 и леко ранени 79. Разрушени сгради 47 и станали необитаеми – 129. Засегнати бяха ЖП линия, електрическият далекопровод София – Курило, градските: електрическата, водопроводната и телефонната мрежи, които се поправиха почти веднага.

17 изстребителя “Месершмит” влязоха в борба с противника и засегнаха някои от самолетите му, без да ги свалят. При завръщането два изстребителя катастрофираха, а един кацна принудително. Софийската п[ротиво]в[ъздушна] артилерия изстреля 1471 тежки и 2128 леки бризантни гранати. Противникови самолети не бяха

свалени. Населението посрещна и понесе бомбардировката със забележимо спокойствие и дисциплина. Не бяха отбелязани никакви признаци на паника.

[...]

(п) [Стефан] Недев
ПОЛКОВНИК – Началник на Разузнавателно отделение
ЦВА, ф.23, оп.2, а.е.465, л.141. Оригинал, машинопис.

Документ № 8
ИЗ ЗАПИС НА ПРЕХВАНАТО ОТ
ПОДЕЛЕНИЕ С-216 СЪОБЩЕНИЕ
НА ТУРСКИТЕ ГРАНИЧНИ ВЛА-
СТИ, ОТНОСНО ВЪЗМОЖНОСТТА
САМОЛЕТИ ОТ АНГЛО-АМЕРИ-
КАНСКАТА АВИАЦИЯ ДА КАЦАТ
НА ТУРСКА ТЕРИТОРИЯ.

Следа, 10 декември 1943 г.

[...]

10.XII.1943 г. 14.20 часа. Турски пост срещу Капитан Андреево.

– Нека чака до довечера. Ято от 70 самолета с... размери са извършили въздушно нападение над София. За напред да се внимава и се броят приближаващите се до Одрин самолети. Два голями самолета щели да кацнат в околностите на Марица.

София била бомбардирана.

Предал: АЛИ БЕЙ

(п) Армянов⁵

Капитан – началник С-216. ЩВ V.

ЦВА, ф.23, оп.1, а.е.919, л.505. Оригинал, машинопис.

Документ № 9

ЛИЧНО-ПОВЕРИТЕЛНО СЛУЖЕБНО ПИСМО № 8297 НА НАЧАЛНИКА НА РО-ЩВ ПОЛКОВНИК СТЕФАН НЕДЕВ ДО БЪЛГАРСКИЯ ВОЕНЕН АТАШЕ В ТУРЦИЯ ПОЛКОВНИК ДИМИТЪР ЖЕЛЯЗКОВ ЗА УВЕЛИЧАВАНЕТО ВНИМАНИЕТО КЪМ ВЪПРОСА, ДАЛИ НА ТУРСКА ТЕРИТОРИЯ КАЦАТ ЧУЖДИ САМОЛЕТИ.

София, 20 декември 1943 г.

№ 8297/20.XII.1943 г. Лично-поверително

Цариград – Българска Царска легация –
За военния аташе

Одрин – секретарят на българския
царски консул

Г[осподин] Никола Кодов
Следа – Н[ачалник]-щ[аба]
на Прикриващия фронт

Има сведения, че при въздушните нападения над София, някои от противниковите самолети са кацнали или ще кацнат в Турция.

Да се следи внимателно тази противникова дейност и да се донася. ЗАПОВЕД.

(п) [Стефан] Недев
Полковник – началник [на Разузнавателно] отделение

Капитан Велев – по прехванат текст на турски радиостанции от нашето отделение “С-216”. 9.XII.1943 г.

ЦВА, ф.23, оп.1, а.е.919, л.504. Оригинал, машинопис.

Документ № 10

ИЗ ТЕКСТА НА РАЗУЗНАВАТЕЛНО ИЗВЕСТИЕ № 11 ОТНОСНО ИЗВЪРШЕНИТЕ ОТ АНГЛО-АМЕРИКАНСКАТА АВИАЦИЯ БОМБАРДИРОВКИ НАД ЦЕЛИ И ОБЕКТИ В БЪЛГАРИЯ.

София, 22 декември 1943 г.

[...]

5. През времето от 15 ноември до 20 декември [1943 г.] се извършиха три терористични нападения над столицата, които бяха произведени в общи черти, както следва:

Въздушното нападение на 24 ноември:

В 12.50 часа на 24 ноември [1943 г.] се подаде сигнал въздушна тревога и населението започна да се прибира в ред към центъра на столицата, търсейки по сигурни скривалища. Кварталите около гарата и ЖП линия бяха изпразнени с доста голяма бързина. Около 15 минути след тревогата на небето над София се появиха 60 американски четиримоторни бомбардировачи “Либерейтър” на височина 10 500 метра и 40 изстребителя “Лайтнинг” на височина 6.500 метра. Посрещнатата с голям устрем от нашите изстребители и от точния огън на нашата ПВ артилерия, противниковата въздушна формация бе разпръсната и пускайки безредно бомбите си, се оттегли в обратна посока към Южна Италия, разпокъсана в 9-10 малки групи.

Резултати:

- Пуснати бяха всичко 156 бомби от по 260 кг;
- С две бомбови попадения бе засегнат релсовият път в района на гарата, но не бяха причинени особени загуби. Засегнати бяха кварталите: Военна рампа, “Надежда”, “Орландовци”, “Малашевци”, “Индустириален” и гарата, в които бяха разрушени жилища и няколко работилници.

- Убити бяха 5 души от цивилното население и войската и ранени 29 души.
- Свалени противникови самолети 2. Според признанията на Радио Лондон, 16 самолета от американската въздушна формация не са се завърнали в базата си.
- От наша страна бяха загубени 2 самолета.

Въздушното нападение на 10 декември [1943 г.]

В 11.50 часа на 10 декември 1943 г. се обяви въздушна тревога и населението започна да се прибира към центъра.

[...]

Нападателят бе посрещнат от наши изстребители. Завърза се въздушен бой северозточно от Ихтиман, който продължи над Своге, Ботевград, Мездра, Годеч, Сливница, Перник, Трън и по-нататък. Благодарение на решителния отпор, противниковата въздушна единица бе разпръсната. Само 40 самолета успяха да се явят над столицата към 12.17 часа и хвърлиха 90 бомби по 250 кг., от 7000 м височина над кварталите “Хаджи Димитър”, “Индустриален”, Централната гара, с.Малашевци и Военната рампа. 15 от бомбите не експлодираха. Други 90 бомби са пуснати в землището на с.с.Казичане и Враждебна, около Двореца Враня, около с.Реброво, в Самоковско и другаде. Личи че противникът е пуснал бомбите си напосоки, за да се отърве от тежкия товар и да получи по-голяма свобода за действия срещу нашите изстребители.

От пуснатите бомби има убити 10 души и ранени 22, от които 3 тежко. Разрушени са всичко 73 постройки, по-голямата част от които се намират в Индустриалния квартал. Свален бе във въздушен бой 1 наш изстребител. Противниковите загуби: няма сведения от дивизионните области. Също Радио “Лондон” в емисията на 11.XII.[1943 г.] не даде сведения за своите загуби.

в) Въздушното нападение на 20 декември [1943 г.]

От 12.25 часа до 14.06 часа около 100 неприятелски самолета извършиха въздушно нападение над София. Пуснати бяха множество разрушителни бомби в кварталите “Иван Вазов”, Циганската махала, Юч-Бунар, Централния затвор, Лозенец и Безжичен телеграф.

Тревогата беше дадена навреме и населението още под пресните впечатления на нападението на 10 този месец, бързо се прибра по закритията. Този път направи впечатление примерният ред, с който гражданството дава признак на все по-голяма дисциплина през време на въздушното нападение.

Противниковите самолети бяха посрещнати от наши изстребители и противовъздушната отбрана с унищожителен огън, поради което бързаха да пуснат товара си и в безпорядък се оттеглиха.

Резултати:

- пуснати бяха 254 бомби от по 250 кг, като измежду тях има вероятно 1-2 бомби от по 400 кг.
- Разрушени са напълно 98 сгради.
- Необитаеми са станали около 336 сгради.
- Леко засегнати са около 113 сгради.
- Околовръстната ЖП линия е прекъсната в продължение на ... метра. Намиращите се до нея германски постройки са напълно разрушени. Повредени са 23 ЖП вагона и 6 трамвайни коли.

Убити са 64 военни и цивилни лица.

Данни за друга противникова въздушна дейност над Царството няма. На схемата*, приложено са показани противниковите прелитания. От нея се вижда, че главната тежест на вниманието е дадена в района на София. Летенията в посока от Беломорието към Русе изглежда имат разузнавателна цел за установяване строи

ли германското командване мостове по р. Дунав, главно в участъка между Свищов и Сомовит.

[...]

(п) [Стефан] Недев

ПОЛКОВНИК – Началник на Разузнавателно отделение

ЦВА, ф.23, оп.2, а.е.465, л.159-160. Копие, ормиг.

* Тук не се прилага.

Документ № 11

ИЗ ТЕКСТА НА СЛУЖЕБНО ПИСМО № IV ПС [...] * НА КОМАНДИРА НА ВЪЗДУШНИТЕ ВОЙСКИ ГЕНЕРАЛ-МАЙОР ДИМИТЪР АЙРАНОВ⁶, ЗА ИЗВЪРШЕНАТА ОТ АНГЛО-АМЕРИКАНСКАТА АВИАЦИЯ БОМБАРДИРОВКА.

София,

не по-рано от 5 януари 1944 г.

Донасям, че на 4 т[ози] месец – около 200 четиримоторни бомбардировачи и двумоторни изстребители извършиха въздушно нападение над страната:

[...]

Към 10.58 [часа] се получи донесение, че на около 50 км източно от Шкодра летят 120 самолета в източна посока. В Скопие бе обявена въздушна тревога в 11.03 ч[аса]. В 11.14 [часа] се получи сведение от Качаник, че в 11.12 ч[аса] над града са прелетели около 100 самолета в източна посока. В 11.17 [часа] бе обявена въздушна тревога по Радио София – за София (+ сирени). След това се получи донесения и от други въздушни н. Постове, при което се очерта, че противниковите самолети се насочват към София, а именно:

– северната група прелетя над Качаник, Бояново, Враня, Сурдулица, Трън,

Годеч, Своге, Ботевград, откъдето през Арабаконак, Вакарел и Самоков се насочи и бомбардира Дупница към 12.30 ч[аса], след което през Г[орна] Джумая отлетя в западна посока.

– средната група се насочи южно от Бояново и Враня, през Сурдулица, Трън, Годеч, Мездра, Бяла Слагина, Червен бряг, Роман, Ботевград, София, откъдето през Перник, Радомир отлетя в западна и югозападна посока. Една малка част от тази група се отдели при Мездра и през Ботевград, Пирдоп, Козница, Пазарджик, Кричим, Горна Джумая отлетя в западна посока. Няколко самолети от тази група са отлетяли направо от Мездра през Вършец, Фердинанд, Бели мел, Белоградчик и Живковец в западна посока.

– южната група прелетя през Групчин, Босилеград, Дивля, откъдето в няколко отделни ята мина между Брезник и Перник през Божурище, северно от София, Пирдоп, Козница, Панагюрище, Ихтиман, Самоков и Г[орна] Джумая и отиде в западна посока. Няколко самолета от тази група се отделиха още при София и отлетяха в западна посока. Два-три самолета от тази група се отделиха при Панагюрище и през Пазарджик, Кричим и Ардино отлетяха в южна посока.

Поради гъстата мъгла не бяха пуснати бомби над София и околността и. Поради мъглата от Божурище и Враждебна не излитат нашите самолети. От летище Ниш са излетели 2 германски изстребители. Групата е прелетяла на височина 3500 метра.

Собствени загуби:

Поради гъстата мъгла противниковите самолети не хвърлиха бомби над София.

От до сега получените сведения се установи, че бомби са пуснати, както следва:

1. По шосето за Крива паланка и Куманово – 1 бомба.

1. До с.Поляни, Панагюрско – 4 бомби.
2. При с.Секуларе, Белослатинско – 10 бомби.
3. До мините при с.Царевец, Врачанско – 11 бомби.
4. По шосето за с.Царевец – Мездра – 3 бомби неизбухнали.
5. В гр.Дупница – около 150 бомби.

От събраните сведения чрез началника на гара Дупница, хвърлените бомби са нанесли следните поражения:

Земеделската банка – разрушена; гимназията – пропукуана, Диспансера – разрушен, Пощата, Военната болница, Читалището – засегнати, училище “Евлоги Георгиев”, тютюневият склад и една къща до него разрушени и доста къщи повредени.

Няколко бомби са паднали в района на казармата. Една бомба е паднала на ЖП линията до тунела. Тунелът е бил пропукуан.

[...]

Под Земеделската банка, училището “Евлоги Георгиев”, Тютюневия склад и други къщи имало затрупани хора, обаче броят им още не е установен. До 07.45 ч[аса] на 5.1.1944 г[одина] се установи: убити 36 души, от които 5 войници и ранени – 40 души, от които 4 войници.

При с.Урланци, Градско е бил свален един германски самолет “Хайнкел 111”*** с 4 души екипаж, от които 1 изгорял, 2 тежко ранени и 1 здрав. Самолетът е излетял с ремарке ДО 242*** към 12.00 часа от летище Мега при Солун за Белград. В 12.50 часа е бил посрещнат при Градско от 5 завръщащи се американски изстребителя “Лайтнинг”, които са го свалили.

При с.Петърч, Софийско е свален при неравен въздушен бой единия от излетялите от Ниш два германски изстребителя МЕ 109. Самолетът се е забил дълбоко в земята и пилотът е загинал.

ЦВА, ф.22, оп.3, а.с.282, л.117-130. Оригинал, машинопис.

* Текстът не може да бъде разчетен.

** Става дума за германския бомбардировач He-111P-5, който бил въоръжен с 6 7,92-мм картучници и носи до 8 тона авиобомби. **Виж: Миделдорф, Э., “Русская кампания: тактика и вооружение”, Москва-Санкт Петербург 2000, с.274-275.**

*** Става дума за самолета “Хайнкел 111”, поставен върху гърба на двумоторния самолет-матка “Дорние”.

**Документ № 12
ИЗ ТЕКСТА НА РАЗУЗНАВАТЕЛНО
ИЗВЕСТИЕ № 12 НА МВ-ЩВ, ОТ-
НОСНО АНГЛО-АМЕРИКАНСКИТЕ
АВИАЦИОННИ НАПАДЕНИЯ ПРЕЗ
МЕСЕЦ ЯНУАРИ 1944 Г.**

София, 20 януари 1944 г.

[...]

През месец януари бяха извършени следните 2 въздушни нападения над обекти в страната:

А) на 4 януари [1944 г.] една американска въздушна формация към 12 часа прелетя над София. Отблъснати от нашите изстребители, противниковите въздушни сили не успяха да нападнат София. В замяна на това, някои от завръщащите се формации бомбардираха чувствително центъра на гр.Дупница. Убити бяха 46 души, тежко ранени 37, и леко ранени и премръзнали около 300 души. Разрушени са 40 сгради, между които и 7-а дивизионна болница и полуразрушени и необитаеми около 28.

Б) на 10 януари [1944 г.], една американска въздушна дивизия в състав от 2 бомбардировъчни полка от по 60 “Флаинг фортрес” (летящи крепости) и един изстребителен полк самолети “Лайтнинг” излита към 9 часа от летищата в Южна Италия

при Фоджия, Бари и Бриндизи със задача да извърши терористично нападение над българската столица. След като дивизията се събрала над Адриатическо море с натоварени самолети с по 12 бомби от по 250 кг, отправя се в клинов строй към София и в 11.57 часа започва бомбово нападение.

Резултати: хвърлени бяха около 1400 бомби от по 250 кг в центъра на столицата. Свалени са две летящи крепости и два американски изстребителя при въздушен бой над Радомир, при който бяха свалени и два германски изстребителя.

През нощта на същия ден в 21 часа един английски нощен бомбардировъчен полк със самолети тип “Уелингтон” нападна столицата в две последователни вълни от по 50 самолета, които хвърлиха около 1000 бомби предимно в източната половина на града.

Жертви и разрушения от дневното и нощно нападения: убити 750 души, ранени около 700. Разрушени сгради около 600. Засегнати сгради и направени необитаеми поради изпочупване на прозорци и врати на голяма част от жилищата в София.

Засегнати бяха водоснабдяванията, електроснабдителната и свързочната мрежи в града.

[...]

ЦВА, ф.23, оп.2, а.е.465, л.180-181. Оригинал, машинопис.

Документ № 13

ИЗ ТЕКСТА НА ПОВЕРИТЕЛНО СЛУЖЕБНО ПИСМО № IV ПС-7 НА КОМАНДИРА НА ВЪЗДУШНИТЕ ВОЙСКИ ГЕНЕРАЛ-МАЙОР ДИМИТЪР АЙРАНОВ ДО МВ-ЩВ, ЗА ИЗВЪРШЕНАТА БОМБАРДИРОВКА ОТ АНГЛО-АМЕРИКАНСКАТА АВИАЦИЯ НАД ЦЕЛИ И ОБЕКТИ В БЪЛГАРИЯ.

София, 25 януари 1944 г.

Донасям, че на 24 този месец около 300 противникови самолети извършиха въздушно нападение над страната.

[...]

В. Действия на наши изстребители.

Не са излетяли поради гъстата мъгла от летище София. От летище Ниш излетяха две германски изстребителни ята и, от летище Скопие едно германско ято. Същите ята са водили въздушни боеве в пространството между София и Скопие и се предполага, че са свалили 4 противникови самолета без да дадат никакви загуби.

Противниковите самолети са летяли над София на височина 2500 – 3500 м[етра]. В 12.20 часа, първата група влита над София.

От 12.20 до 13.02 часа противникът проведе нападението на четири последователни групи както следва:

– първа група, около 10 самолета, височина 3000 м[етра], е прелетяла от запад над Централна гара, с.Враждебна, с.Панчарево и на юг.

– втора група, около 15 самолета, височина около 2500 м[етра] е прелетяла от север, над гара Захарна фабрика, с.Иваняне, и на югозапад.

– трета група, около 15 самолета, височина около 3500 м[етра] е прелетяла от североизток, над ЖП гара Подуене, центъра на града и в югозападна посока.

– Изстреляни са всичко 1691 б[ризантни] г[ранати], като при

всички прелитания, всяка тежка п[ротиво]в[ъздушна] батарея в своя участък за действие е стреляла средно 5 мин[ути] и 55 сек[унди] общо 10 тежки батареи – 53 оръдия. Скорост на стрелбата – 6 б[ризантни] г[ранати] на оръдие в минута.

В Скопие – поради прелитане на самолетите на голяма височина 20 мм п[роти]в[овъздушни] батареи не са водили бой.

Заключение:

Бомбардирани са районите във от София, между с.Симеоново, Драгалевци, височина “Коньовица” – Божурище.

Загуби на противника.

2 противникови самолети – около Скопие, един при гара Зелниково, а другият при гара Шар.

Собствени загуби:

Бомби са хвърлени над Скопие и над някои ЖП гари между Скопие и Градско, гр.Враца, с.Чомаковци, Борован – Белослагинско; между гр.Бяла Слатина и Борован, селата Попица и Кунино, Белослатинско, край Ботевград, летище Телиш, покрай водопровода на с.Драгалевци, Софийско, с.Беглеж, Луковитско и във от с.Згалево, Плевенско.

В гр.Скопие са бомбардирани: калето, кв.Тупан, кв.Сакаш, военната болница, казармите на 2[-и] конен полк, летището, гарата, района между 2[-и] конен и 14[-и] артилерийски полк и района на 51[-и] пехотен полк. Общо над гр.Скопие са били пуснати 70-80 бомби, от които няколко еднотонни. Имало разрушени сгради и дадени жертви.

Над гр.Враца са бомбардирани: центърът на града и района около гарата. Разрушени са: занаятчийското училище, Военният клуб, читалище “Развитие”, общинската аптека и около 20 частни къщи. Смята се, че има около 50-60 души убити, около 50 тежко ранени и около 200 души леко ранени. Загинал е помощник-коман-

дирът на дивизията полковник Яначков⁷ с цялото си семейство. Паднали са около 50-60 бомби. Сведения за други жертви в останали населени места няма.

[...]

ЦВА, ф.22, оп.3, а.е.282, л.128. Оригинал, машинопис.

Документ № 14

ИЗ ПОВЕРИТЕЛНО СВЕДЕНИЕ № IVПС – 126 НА КОМАНДИРА НА ВЪЗДУШНИТЕ ВОЙСКИ ГЕНЕРАЛ-МАЙОР ДИМИТЪР АЙРАНОВ, ЗА ИЗВЪРШЕНАТА НОЩНА БОМБАРДИРОВКА НА СОФИЯ ОТ 16 МАРТ 1944 г.

София, 18 март 1944 г.

[...]

Бомбардировката е извършена на 16.III.[1941 г.] към 22 часа от около 40-50 противникови самолети, в три вълни и след опит за осветляване с парашутни ракети започнаха обсипването със запалителни бомби. Височина на летене 3000-6000 м. Единични самолети са се спускали и на 1600 метра.

В изграждането на преграден огън са участвували от наличните 12 – 11 п[ротиво]в[ъздушни] батареи (88 мм и 75 мм), изстреляни са 1121 б[ризантни] г[ранати]. Средна продължителност на стрелбата 2 мин[ути] и 8 сек[унди]. Средна скорост на стрелбата – 8 б[ризантни] г[ранати].

Резултати от нападението:

Хвърлени са 3-4 взривни бомби в района на гарата и около 4000 запалителни бомби, половината от които не се запалили.

Бомби са били хвърлени в полето между околоръстната линия и с.Драгалевци, Военната рампа и в квартал “Булина ливада”.

Предизвикани са 70 пожара, повечето от които са загасени.

12 души са се задушили в скривалището на трамвайното депо "Павлово".

[...]

ЦВА, ф.22, оп.3, а.е.282. л.160. Оригинал, машинопис.

Документ № 15

ИЗ ПОВЕРИТЕЛНО СВЕДЕНИЕ № IV ПС-123 НА КОМАНДИРА НА ВЪЗДУШНИТЕ ВОЙСКИ ГЕНЕРАЛ- МАЙОР ДИМИТЪР АЙРАНОВ ДО МВ-ЩВ ОТНОСНО ИЗВЪРШЕНОТО АНГЛО-АМЕРИКАНСКО НАПА- ДЕНИЕ ВЪРХУ РАЗЛИЧНИ ЦЕЛИ И ОБЕКТИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА БЪЛГАРИЯ.

София, 20 март 1944 г.

[...]

Нападението е извършено през нощта на 18 срещу 19 март 1944 г., с около 100-150 противникови самолета. Самолетите прелитат над цяла южна България.

[...]

От получените сведения се очерта, че противниковите самолети се насочват с обща посока от Шкодра към Пловдивската област през Качаник, Дупница и Самоков. Самолетите прелитат ветрилообразно на много различни по големина групи. Към 22.30 ч[аса] почти по същия начин самолетите отлетяха в западна посока.

Дейността на нашата защита:

В гр.Пловдив п[ротиво]в[ъздушната] а[ртилер]ийска група е влязла в действие от 22.20 до 22.50 часа, като е изстреляла 34 б[ризантни] г[ранати] от тежките п[ротиво]в[ъздушни] батареи.

Резултати:

При прелитането над територията на страната, противниковите самолети са хвърлили взривни и запалителни бомби и са давали разни светлинни сигнали, както следва:

Пуснати бомби:

1. В град Борисовград – 7 бомби.
2. Около село Любеново, Бирисовградско – 14 бомби и 6 на 1 км извън селото. Общо 20 бомби.
3. До с.Царско село, Пловдивско – 10, от които 2 неексплодирани. 1 къща съборена и няколко повредени. Северно от селото – още 8 (от тях 2 неексплодирани).
4. До летище Царско село – 8, от тях 2 неексплодирани.
5. До с.Езерово – 8 бомби (Борисовградско). Жертви няма.
6. На 500 м източно от с.Бяла река, до Овчарската колиба – 7 бомби (1 от тях неексплодирала).
7. На 3 км от гара Скобелево до ЖП моста 10 бомби експлодирани до самата ЖП линия. Повреди няма.
8. До гара Раковски – при 130-и км, 2 бомби, от по 250 кг; движението е спряно.
9. При гр.Девин – 1 бомба (неексплодирала).
10. При град Сарашабан – 3 бомби вън от града. Щети няма.
11. При Хисаря, Карловско, кв.Момина баня – 4 бомби 2 (неексплодирани).
12. В гр.Пловдив – южния квартал при подцентралата Въча – 10 бомби, от които 2 неексплодирани]. Жертви няма.
13. Между с.Църница и Брястово, Хасковско – 8 бомби.
14. Около с.Шишманово, Самоковско – хвърлени запалителни бомби.
15. С.Крушево – 6 бомби експлодирани.

Б) Хвърлени ракети.

Преди пускане на бомбите са хвърлени червени ракети – служат вероятно за маркировка на обектите.

[...]

ЦВА, ф.22, оп.3, а.е.282, л.172. Оригинал, машинопис.

Документ № 16
ИЗ ПОВЕРИТЕЛНО СВЕДЕНИЕ
№ IV ПС-130 НА КОМАНДИРА НА
ВЪЗДУШНИТЕ ВОЙСКИ ГЕНЕ-
РАЛ-МАЙОР ДИМИТЪР АЙРАНОВ
ДО РО-ЩВ, ОТНОСНО НАЧИНА И
РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИЗВЪРШЕНОТО
АНГЛО-АМЕРИКАНСКО ВЪЗДУШ-
НО НАПАДЕНИЕ НАД СОФИЯ.

София, 20 март 1944 г.

Донасям, че на 16 март в 1 [часа и] 30 мин[ути] около 25 противникови самолети извършиха нападение над столицата нощта.

[...]

В 01.27 часа противниковите самолети нападнаха София в следната последователност:

- един самолет откъм с.Владая пусна парашутни ракети над центъра на града.
- Една група от 4-5 бомбардировачи влетя над София откъм с.Панчарево и бомбардира южната част на града.
- Другата група също от 4-5 бомбардировача влита над София откъм с.Панчарево и бомбардира централната част на града.
- Третата група също от 4-5 бомбардировача влита над София откъм с.Панчарево и бомбардира северо-западната част на града.
- Четвъртата група от 5-6 бомбардировача влита от северозападна посока и бомбардира централната част.
- Петата група от 5-6 бомбардировача влита от с.Панчарево, бомбардира южната част на града.

Противниковите бомбардировачи атакуват от 3200 до 6200 м[етра] височина (с ракети – летят на 3200 метра). При това нападение проличава стремежът да се заблуди противовъздушната отбрана, като се влита от различни посоки на малки групи, на различна височина.

Противовъздушната отбрана изстрелват 960 бриз[антни] гранати и 45–20 мм снаряди. Стрелбата е започната от 01.20 до 02.11 часа.

Резултати

Противникът е хвърлил над столицата общо 193 бомби, от които експлоадирали 181 и неексплоадирали – 12. Бомбите са хвърлени главно в кварталите: Лозенец, Хаджи Димитър, Три кладенци, между бул. "Клементина" и Владайската река и кварталите южно от ЖП гара.

Разрушени са напълно 45 сгради. Полуразрушени – 13 сгради. Електрическото осветление в засегнатите квартали е повредено на няколко места. Няколко бомби са засегнали пряко водните резервоари при Семинарията. Засегната е също главната водопроводна тръба от Семинарията за града и канализационната мрежа в града на няколко места.

От получените до сега сведения:

- убити 19 души.
- Тежко ранени – 18 души
- Леко ранени – 58 души.

Няма сведения за свалени самолети.

[...]

ЦВА, ф.22, оп.3, а.е.282, л.173. Оригинал, машинопис.

Документ № 17
ПОВЕРИТЕЛНО СЛУЖЕБНО ПИС-
МО № IV ПС-147 НА КОМАНДИРА
НА ВЪЗДУШНИТЕ ВОЙСКИ ГЕНЕ-
РАЛ-МАЙОР ДИМИТЪР АЙРАНОВ
ДО МВ-ЩВ, ЗА ИЗВЪРШЕНОТО
АНГЛО-АМЕРИКАНСКО НАПАДЕ-
НИЕ ВЪРХУ ЦЕЛИ И ОБЕКТИ НА
БЪЛГАРСКА ТЕРИТОРИЯ.

София, 25 март 1944 г.

Донасям, че на 24 март вечерта към 22.00 часа около 30-40 противникови самолета извърши нападение.

Цел на нападението:

- разузнаване на някои летища и военни обекти.
- Тероризиране на населението и политическо въздействие.
- Евентуално установяване на връзка с нелегални.

Противо[въздушна] отбрана:

Артилерията влиза в действие в 22.05 до 22.40 часа, като е изстреляла 686 б[ризантни] г[ранати] от тежките п[ротиво]в[ъздушни] батареи.

Резултати – пуснати бомби:

1. В двореца Враня – 5-6 бомби. Запален е и изгорял половината покрив от Двореца. Жертви няма.
2. По шосето за Двореца – 1 бомба.
3. В района на гара Искър – няколко бомби.
4. Покрай ЖП линия Вакарел – Милковица – няколко бомби. Поражения няма.

5. До с. Широки дол, Самоковско – 9 бомби (2 неексплоадирани).

6. Красно село – 11 бомби, край Гешевия дом и зад трамвайното депо – 1 къща разрушена.

7. До с. Осиково, Неврокопско – 3 бомби в дъскорезната фабрика. Поражения няма.

8. С. Лиляново на 10 км от Св[ети] Врач – 2 бомби.

9. Между селата Мошино, Студена и Църква, Пернишко – 6 бомби.

10. В района около предавателя Вакарел са хвърлени няколко, от които 2-3 неексплоадирани. Поражения няма.

11. Зад гара Куциян, Пернишко – 1 бомба неексплоадирала.

12. Между Симеоново и Дървеница – 8 бомби.

Хвърлени запалителни бомби.

– В района на Двореца Враня са хвърлени 400-500.

– Между Радомир и Батановци – 1 запалителна бомба.

– Между гара Куциян, Пернишко – 1 запалителна бомба.

Хвърлени позиви.

- Между Радомир и Батановци.
- [...]

ЦВА, ф.22, оп.3, а.е.282, л.170. Оригинал, машинопис.

Документ № 18

**ИЗ РАЗУЗНАВАТЕЛНО ИЗВЕСТИЕ
№ 2 НА МВ-ЩВ, ОТНОСНО АНГЛО-
АМЕРИКАНСКИТЕ БОМБАРДИ-
РОВКИ НА ЦЕЛИ И ОБЕКТИ, РАЗ-
ПОЛОЖЕНИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА
БЪЛГАРИЯ.**

София, 27 март 1944 г.

Относно противниковите въздушни нападения над територията на Царството:

[...]

1.) На 18 октомври 1943 г. бяха извършени две въздушни нападения над гара Скопие с 24 противникови тежки бомбардировачи и 30 изстребителя. Убити бяха: 3 български и 3 германски войници и 27 граждански лица. Същият ден бе извършено нападението над гр. Велес от едно противниково ято изстребители. Убити бяха 2 кандидат-подофицери.

2.) На 21 октомври 1943 г., гара Скопие бе наново атакувана от 12 американски изстребители, но човешки жертви не бяха дадени.

[...]

При двете нападения (на 4.I. и 10.I.[1944 г.]) бяха дадени 482 убити от гражданското население и войската.

9.) На 24 [януари] т[ази] г[одина] една американска въздушна формация от около 100 самолета прелетя над София, но поради спуснатата мъгла не извърши нападение. В замяна на това, 40 от тези

самолети атакуваха гр. Враца. Убити бяха ... цивилни и военни лица.

10.) На 16 март т[ази] г[одина] бе извършено седмото нападение над София с 25 самолета през нощта. Убити бяха 19 граждански лица.

11.) На 17 март т[ази] г[одина] бе извършено осмото въздушно нападение с около 40-50 английски самолета, които засегнаха кварталите около Централната гара. **Това е първото нападение само със запалителни бомби.** Жертви не бяха дадени с изключение на 12 човека, които се бяха задушили в едно претъпкано обществено скривалище.

[...]

Поуки от бомбардировките на 10 януари [1944 г.]

[...]

Изпълнение на операцията: на 10 януари т[ази] г[одина], времето над целия Балкански полуостров бе добро с висока тънка облачност. В котловините на ю[го]западна България имаше приземни мъгли. Очакваше се, че над България ще настъпи ниско заоблачаване, което обаче до започване на бомбардировката не беше още настъпило.

При тази въздушна обстановка, АМЕРИКАНСКАТА ВЪЗДУШНА ДИВИЗИЯ ЗА далечни дневни бомбардирания излита в определения час в пълен състав с около 80 бомбардировачи и 100 изстребителни машини. След 45 минутно събиране над Адриатическо море, тя се отправя за обекта в определената посока.

В 11 часа и 40 минути нашата предупредителна служба успява да установи броя и посоката на идващите машини. Почти в същия момент бяха предупредени летищата, изстребителите, п[ротиво]в[ъздушната] артилерията, П[ротиво]в[ъздушната и] х[имическа] з[ащита], Дирекцията на пощите и Б[ългарските] д[ържавни] ж[елезници] и Щаба на войската. В 11.57 часа против-

никовата въздушна формация прелетя над западните ни граници. В същият момент бе дадена тревога в Скопие, а една минута по-късно – 1[-ва] и 5[-а] предупредителни области.

В 11.23 часа изстребителите на летище Карлово получиха заповед да излетят и се насочат към София на 8000 м[етра] височина. Когато американската въздушна дивизия наближи западната ни граница, 2/6 орляк на летище София излетя в 11.40 часа на 8000 метра височина и застана западно от София в очакване на противника. Десет минути по-късно излетя от летище Божурище и 3/6 изстребителен орляк със същата задача. Много по-късно излетя и пребиваващият в района на София, германски изстребителен орляк “Месершмит 109” със задача да подпомогне отбраната на столицата. В 12.30 часа, 3/6 орляк влезе в бой с превъзходящия го противник над гр. Трън и го атакува с трите си ята. Оттам противникът продължи пътя си във въздушен бой, натъквайки се на 2/6 орляк и на германските изстребителни, непосредствено западно от София.

Преодолявайки нашата изстребителна съпротива, американската въздушна дивизия се явява над София в 12.23 часа. Столицата бе прелетяна на 5 последователни вълни от с[еверо]запад към югоизток. Всяка вълна се състоеше от по 27 до 30 машини, построени в клин от ятни клинове при височина на летенето 7000 м[етра]. Бомбите бяха хвърлени над града в една ивица с широчина от около 2 км. Бомбоспускането започна югозападно от шосето за с.Обеля, стана масово след прелитането на пл[ощад] Св[ета] Неделя и приключи на линията на с.Дървеница. В 12.30 часа приключи нападението и последното американско ято се отправи към Кюстендил.

С явяването на противника над София тежката п[ротиво]в[ъздушна] артилерийска отбрана на столицата незабавно

влезе в действие. Изстреляни бяха 1958 б[ризантни] гранати при средна скорост на стрелбата 8,1 изстрела в минута на оръдие и при средна продължителност 5 м[инути] и 9 с[екунди] за батарея. Всички батареи стреляха с оптическо мерене. По материалната част станаха малки повреди, които бяха отстранени на позицията.

След успешното дневно нападение, командването на въздушния корпус “Близък Изток” реши да изпълни и втората част от операцията – нощно нападение на София същия ден.

На 10 януари същата година назначеният английски нощен лек бомбардировъчен полк излита от летищата си в Южна Италия в 20 часа и се насочва към София по пътя на американската въздушна дивизия. В 20.50 часа полкът прелита източния Адриатически бряг; към 21.15 часа премина над западната ни граница и точно в 22 часа се яви над столицата, която прелетя в посока от юго-изток към запад; т.е. напълно обратна на посоката при дневното нападение. Столицата бе осветена от множество ракети – “парашутни слънца” и след 2-3 минути започна бомбоспускането. Засегнати бяха центърът на града, Слатина и Симеоновският редут. Височината на летенето бе от 3,500 до 7,000 метра. Поради нощта бойният строй не можа да бъде установен. Може да се предполага, че той е бил ятна колона, а всяко ято в клин от крилни строеве.

Макар, че предупредителната служба бе известена своевременно П[ротиво] в[ъздушната и] х[имическа] з[ащита] не можа да даде сигнал “тревога”. Оказа се, че поради дневното повреждане на електрическата мрежа, сирените не са били годни за действие. От друга страна не бил осигурен втори резервен сигнал, като например биенето на камбани или пък предварителна предупредителна артилерийска стрелба, която да замести сирени-

те. Поради тази причина, нощното нападение се извърши при пълна изненада и свари гражданството неподготвено да го посрещне.

При явяването на противника над София цялата тежка п[ротиво]в[ъздушна] артилерийска отбрана влезе в бой засилена с четири 2 см и 2 3,7 см п[ротиво]в[ъздушни] артилерийски взвода. Тежките батареи водиха стрелбата срещу високолетящите противникови бомбардировачи. Две от батареите стреляха с радиоизмервателни уреди, а останалите се ръководеха по системата на подвижните преградни огньовете. Изстреляни бяха 1080 бризантни гранати при средна продължителност на стрелбата 4 м[инути] и 30 сек[унди] за батарея и при средна стрелба – 6, 2 на оръдие. Леките п[ротиво]в[ъздушни] взводове стреляха по отделно ниско летящи самолети. Изстреляха общо 230 б[ризантни] гранати.

Резултати: Полученият резултат е значителен. Изразява се в следното:

А) загуби: При дневния въздушен бой бяха свалени 12 англо-американски бомбардировачи и 6 изстребители, за които се знае от наша страна. От английски източник се съобщи, че от двата полета не са се завърнали общо 31 машини. От наша страна бяха загубени 2 самолета с 2 летци, а от германска страна 4 самолета с 2 летци, единият от които е командирът на германския орляк.

Б) поражения: През време на дневното и нощното нападения бяха пуснати общо 1784 бомби, 1730 от които експлодираха. Убити бяха всичко 482 цивилни и военни лица, а ранени 710 лица. Основно разрушени бяха 463 сгради, а полуразрушени 472. При дневното нападение самолетите спуснаха бомбите си при пикиране на 1000 метра височина под ъгъл от около 52%, а през нощта част от бомбардировачите летяха доста ниско и значителна част от нападенията бяха коси.

От попадналите в сгради 610 бомби, 80% са ударили отвесно, а 20% косо в целта.

[...]

(п) [Стефан] Недев

ПОЛКОВНИК – Началник на Разузнавателно отделение

ЦВА, ф.23, оп.2, а.е.465, л.184-190. Оригинал, машинопис.

Документ № 19

ЗАПОВЕД № 19 НА КОМАНДИРА НА ВЪЗДУШНИТЕ ВОЙСКИ ГЕНЕРАЛ-МАЙОР ДИМИТЪР АЙРАНОВ, ОТНОСНО ИЗВЪРШЕНА БОМБАРДИРОВКА ОТ АНГЛО-АМЕРИКАНСКАТА БОМБАРДИРОВЪЧНА АВИАЦИЯ.

София, 30 март 1944 г.

На 24 март 1944 г. от 21.52 часа до 22.35 часа, противниковите въздушни сили в състав от 30-40 самолета извършиха нападение с групи от 3-5-7 бомбардировача по следните обекти от вътрешността на страната: Двореца – Враня с 5-6 разрушителни и 400-500 запалителни бомби, по шосето за Двореца – Враня една разрушителна бомба; в района на гара Искър няколко разрушителни бомби; покрай ЖП линия Вакарел – Милковица – няколко бомби; до с.Широки дел, Самоковско – 9 бомби; Красно село – 11 бомби; до с.Осиково, Неврокопско – 4 бомби; около предавателя Вакарел – няколко бомби; с.Лиляново, Свети врачко – 2 бомби; около с.Батановци – 3 бомби; зад гара Куциян – 1 бомба и между селата Симеоново и Дървеница, Софийско – 8 бомби.

Височина на летене – 3000 – 6000 метра. Тегло на бомбите от 250 кг и 500 кг.

Групировка и начин на действие – обектите са били нападнати от групи по 3-5-7 самолета, секторно и бомбардирани при хоризонтално летене. Летците са употребили големи усилия за ориентиране и маркиране на районите за пускане на

бомби с осветителни ракети – парашутни червени и гроздове, бели за осветяване след падането им на земята.

Цел на нападението:

- разузнаване на някои от нашите летища и военни обекти;
- тероризиране на населението и политическо въздействие;
- евентуално установяване на връзки с нелегални;

Заклучение

- убити и ранени няма;
- запален и изгорял е Дворецът Враня;
- пуснати са 100 разрушителни и около 1800 запалителни бомби (столицата е бомбардирана за 10 път).

[...]

ЦВА, ф.4, оп.3, а.е.231, л.110-111. Оригинал, машинопис.

Документ № 20

ЗАПОВЕД № IV-154 НА КОМАНДИРА НА ВЪЗДУШНИТЕ ВОЙСКИ ГЕНЕРАЛ-МАЙОР ДИМИТЪР АЙРАНОВ ОТНОСНО АНГЛО-АМЕРИКАНСКИТЕ ВЪЗДУШНИ НАПАДЕНИЯ, ИЗВЪРШЕНИ В КРАЯ НА МАРТ 1944 г.

София, 5 април 1944 г.

Донасям, че на 29.ІІІ.[1944 г.], вечерта и на 30.ІІІ.[1944 г.] през деня, противникът извърши въздушни нападения над София както следва:

Цел:

- Тероризиране на населението и разколебаване на духа му.
- Политическо въздействие.
- Разстройване на стопанския живот на страната.

Нападение през нощта на 29.ІІІ.[1944 г.]

- Около 40-50 бомбардировача от неизвестен тип.

Дейност на противника:

Към 19.30 часа противниковите самолети на няколко последователни вълни навлязоха над балканското пространство при Шкодра и прелитайки в обща посока Качаник, Бояново, Порой, достигнаха над София в 21.14 часа на височина около 3000-4000 метра. От 21.14 до 21.34 часа противниковите групи самолети на три вълни прелетяха над София и след като осветиха последната с ракети и осветителни тела, пуснаха взривни материали и запалителни бомби почти над всички квартали над града. След това, противниковите самолети се отдалечили в западна посока. Отделни самолети проникнаха над гр.Берковица, Фердинанд и с.Хайредин, където хвърлиха осветителни ракети. На някои места над страната са хвърлени позиви.

П[ротиво]в[ъздушната] артилерия изстрелва 462 бриз[антни] гранати.

Изстребителите през нощта не излетяха поради несигурност да действуват нощем.

Резултати:

Противникът хвърли около 30 взривни и множество запалителни бомби, които причиниха следните щети:

– Отделни бомби паднаха зад Прошековите жилища, в Италианското училище на ул.”Иван Асен II”, ул.Регентска”, ул.”Граф Игнатиев”, “6 септември”, “Адолф Хитлер”, бул.”Фердинанд”, “Неофит Рилски”, където причиниха значителни разрушения на частни сгради.

– Две бомби, от които едната не експлодирала, паднаха при банята в кв.”Три кладенци”.

– Отделни бомби паднаха по ул.”Зайчар”, “Габрово”, “Елена”, “Тутракан”, където причиниха също разрушения на частни сгради.

Бяха предизвикани пожари, на ул.”леге”, “Алабинска”, “Граф Игнатиев”, Центр[алната] телеф[онна] станция, ул.”Цар Самуил”, “Неофит Рилски”, в “Москович палас”, ул.”Пиротска”, “Драгоман”, “Нишка”, Цар Борис” (католическата църква), “Пирот”, Католическото училище и пл.”Възраждане”. В района на Военното училище – 19 пожара, в района на Слатина – 15-20 пожара.

Запалена бе гората зад погребите и част от последните.

Убити – 11 души (в района на село Слатина от тях – 7).

Сведения за свалени самолети няма.

Нападение през деня на 30.III.1944 г.

Сили на противника – около 450 бомбардировача “Либерейтър”, “Митчел”, “[Флаинг] Фортрес” и “Халифакс” и около 150 изстребителя “Лайтнинг” и “Мустанг”.

Дейност на противника.

Към 09.10 часа, противниковите самолети започнаха да навлизат над Балканското пространство при Тирана и Шкодра.

Влитането се извършва на две групи.

[...]

П[ротиво]в[ъздушната] дейност: влиза в действие само с тежките си батареи. Стреля от 9.45 до 10.10 ч[аса] и от 11.10 ч[аса] за 3-4 минути. Изстреляни са 3902 бризантни гранати.

Резултати:

Засяга твърде тежко централната част над София между ул.”Фердинанд”, “Цариградското шосе”, Военното училище, пл.”Св[ета] Неделя”, “Ц[арица] Йоанна”, бул.”Сливница”. От първата група – предимно взривни, а от втората – запалителни. Опожарени бяха почти всички постройки на бул.”Дондуков”, “Търговска”, “Мария Луиза”, “Царица Йоанна”, “Клементина”, “Леге”, пл[ощад] “Александър I” и много други. Точни резултати – липсват.

Наши самолети – 8 унищожени и повредени, а от пилотите – 2 убити, другите тежко ранени или здрави.

Предварителни сведения за свалени противникови самолети – 3 изстребителя и 7 “крепости”.

[...]

ЦВА, ф.22, оп.3, а.е.282, л.2-4. Оригинал, машинопис.

БЕЛЕЖКИ

- ¹ **Димитър Маринов Желязков** – роден на 2 септември 1899 в с.Радковци, Търновска околия. Подпоручик от 4 октомври 1920 г., поручик от 27 ноември 1923 г., капитан от 31 октомври 1930 г., майор от 6 май 1936 г., подполковник от 6 май 1940 г. и полковник от 14 септември 1943 г. Завършва Военна академия през 1934 г. с царска заповед № 301. Офицер от ГЩ през 1936 г., назначен с царска заповед № 328. От 1938 г. е началник на външно-разузнавателната секция при Щаба на войската. През 1940 г. е командирован във Франция за изучаването на френски език със срок три месеца. От 1940 г. е временен военен аташе в Анкара. През 1944 г. става началник на разузнавателния отдел при Щаба на войската. Същата година е избран за офицер за свръзка с чуждото командване. От 1944 г. е временен командир на 2-ра Конна дивизия, а от 1945 г. е и командир на 2-ра Конна дивизия. Със заповед на президента № 3 от 1946 г. става временен началник на кавалерийския отдел, той и командир на конницата. Уволнен от военна служба със заповед № 112 през 1947 г.
- ² **Констатин Лудвиг Лукаш** (16 септември 1890 – 1945 г.) – военен десет, генерал-лейтенант (1940 г.) Флигеладютант на цар Борис III (1932, 1934 г.), началник на Школа за запасни офицери през 1935 г. През 1941-май 1944 г. е началник на Щаба на войската, а след това главен инспектор на войската. Съден от народния съд. **Военнопръстъпник.**
- ³ **Стефан Савов Недев** – роден на 27 октомври 1897 г. в с.Хъневци, Еленско. Подпоручик от 1 януари 1919 г.; поручик от 30 януари 1923 г., капитан от 15 май 1928 г., майор от 6 май 1935 г., подполковник от 6 май 1939 г. и полковник от 3 октомври 1942 г. Завършва Военна академия с царска заповед № 17 (55) от 1938 г. С царска заповед № 353 от 1936 г. е военен аташе в Белград, а с царска заповед № 14 от 1938 г. става началник на секция в Щаба на войската. Същата година с царска заповед № 17 става адютант на Началник-щаба на войската. По царска заповед № 55 от 1938 г. е назначен за временен военен аташе в Букурещ. С министерска заповед № 13 от 1941 г. е назначен за началник на Оперативното отделение на щаба на IV-а армия. С министерска заповед № 78 от 1941 г. е началник-щаба на 7-ма пехотна дивизия, а с министерска заповед № 46 от 1942 г. става началник-щаба на 1-ва армия. С министерска заповед № 23 от 1943 г. е началник на Разузнавателното отделение в Щаба на войската. С министерска заповед № 70/1944 г. е назначен за началник-щаба на IV-а отделна армия, а с министерска заповед № 87 от същата година – за командир на 14-а пехотна дивизия. Уволнен от военна служба с царска заповед № 117 от 1944 г. **Военнопръстъпник.**
- ⁴ **Драгиша Милана Станиславович** – югославянин, капитан, военен № У-43, пленен на 24.11.1943 г. при гр.Прилеп, зачислен в Шуменския военнопленнически лагер на 20 декември 1943 г.
- ⁵ **Любен Георгиев Армянов** – роден на 12 юли 1910 г. в гр.Русе. Подпоручик от 6 септември 1933 г., поручик от 3 октомври 1936 г., капитан от 6 май 1942 г., майор от 9 септември 1945 г. Служил в свързочния полк през 1933 г., 1-ви инженерен полк през 1940 г., в 3 инженерен полк през 1941 г., като адютант на Общовойсковия свързочен полк през 1943 г., в радиосвързочната служба на Щаба на войската през 1944 г., в първи армейски полк през 1945 г., в Свързочния отдел през 1945 г., като командир на техническата дружина през 1945 г., уволнен през 1946 г.
- ⁶ **Димитър Василев Айряннов** – роден на 5 септември 1893 г. в гр.Стара Загора. Служи като подпоручик от 22 ноември 1912 г., като поручик от 2 август 1915 г., като капитан от 18 септември 1917 г., като майор от 6 май 1924 г., като подполковник от 6 май 1928 г. Командир е на автомобилната дружина през 1932 г., командир на 2-ри инженерен полк и командир на 1-ви инженерен полк през 1935 г., началник на Отдел в Инженерната инспекция през 1935 г., командир на 4-а пехотна дивизия през 1938 г., командир на Въздушните войски от 1941 г., уволнен през 1944 г.

- ⁷ **Методи Яначков**, български полковник, роден в гр.Кюстендил. Подпоручик от 12 март 1916 г., поручик от 15 август 1917 г., капитан от 30 януари 1923 г., майор от 1 януари 1933 г., подполковник от 6 май 1936 г., полковник от 6 май 1940 г., Служил както следва – 3 пехотен полк, 22-ри пограничен участък през 1926 г., командир на рота в 3-ти пехотен полк с МЗ 175 от 1928 г., командир на рота в 15-и пехотен полк с МЗ 49 от 1931 г., командир на рота в 3-и пехотен полк с МЗ 71 от 1932 г., домакин на 3-и пехотен полк с МЗ 197 от 1933 г., командирна дружина в ШЗО с МЗ 134 от 1934 г., командир на дружина в 3-и пехотен полк с МЗ 98 от 1935 г., началник на погранична секция в 3-а пехотна дивизия с МЗ 115 от 1936 г., командир на погранична дружина в Щаба на 3-а пехотна дивизия с МЗ 120 от 1937 г., началник-щаб на 8-а пехотна дивизия през 1939 г., началник на Пехотна школа през 1941 г., зам-началник на 6-а дивизионна област през 1942 г.

UNKNOWN DOCUMENTS ON THE
ANGLO-AMERICAN AIR ATTACKS
UPON BULGARIA BETWEEN 1943-1944

Summary

Kotev N., Koteva Avr., Venem Yan.

The Anglo-American air offensive between 1943 and 1944 is still one of the insufficiently clarified historical questions. The present work is based on unknown and little known evidences from the documents kept in the Central Military Archives – Veliko Tarnovo, that reveal a number of details on the composition of the Anglo-American flying corps, the counteraction of the Bulgarian air-defence and air forces, on the choice of assaulted targets etc. The article also tries to explain those circumstances that made the Bulgarian government start after tsar Boris III's death, negotiations for eventually signing a peace agreement with the states of the anti-Hitlerit coalition.